

nak, aki a máig is egyedülálló gyűjteményt tervezte és szervezte. Köszöntük tehát most Szenteleky Kornél barátját, munkatársát, Ady Endre verseinek, Illyés Gyula prózájának, a jugoszláviai magyar költészet jelentős alkotóinak, Gál László és Pap József költeményeinek magas szintű tolmácsolóját.

A SZENTELEKY-DÍJRÓL. Az olvasót szoktuk emlegetni hol elkeseredetten az irodalom iránti közömbösség láttán, hol lelkesedve és lelkesülten, amikor az érdeklődés jelei melegítik szívünket. Az olvasóra hivatkozunk irodalmi vitáinkban, esztétikai perpatvaraink során is, a végső instanciára abban a folyamatban, amelynek az irodalom élete a neve. Vannak pillanatok, amikor látványos vállalkozásokkal akarjuk meggyőzni az olvasás szükségességéről, a művelődés hasznosságáról. Rendezünk irodalmi estéket, író—olvasó találkozásokat, hogy szemtől szembe láthassuk, akire a írás magányosságában szoktunk gondolni. Mindig ott tudjuk, amikor az irodalmi kommunikációról beszélünk, ennek a kommunikációnak utolsó láncszemeként, mert végeredményben az olvasó az a befogadó, aki felé az írói érzélem- és gondolatáramok indulnak.

Az 1976-os Szenteleky-díj az olvasóvá nevelés egyik nagyon jelentős és nagyon eredményes műhelyének munkájára akarja felhívni a figyelmet, a *Jó Pajtás* évtizedek óta végzett irodalomnépszerűsítő tevékenységére. Nem szabad ugyanis elfelednünk, hogy az irodalmi alkotások befogadására való nevelés letéteményese az iskolai oktatás mellett éppen a *Jó Pajtás* a jugoszláviai magyar irodalom életműködésében. Mert a felnőtt olvasó befolyásolható ugyan, hathat rá divat és kritika egyaránt, olvasót nevelni azonban csak az iskola tud és az olyan újság, amelynek a gyerekek és az ifjúság az

olvasója. A *Jó Pajtás* céltudatos tevékenysége a legjobb példa erre. A lap állandónak nevezhető irodalmi rovataiban találkozik irodalmunk jövőndő olvasója először írónk nevével és műveivel, ismerkedik irodalmunk eredményeivel, de az írás barátai is a *Jó Pajtás* Rügyfakadás című rovatában próbálgatják tollukat s tehetik első kísérleteiket a szépen szólásban. S aztán itt vannak a nagy számok: a nyelv-műveléssel összekötött irodalmi versenyek 163 000 résztvevője, a 118 000 kötet kiadvány csak az elmúlt tíz esztendőben a látható mérlege ennek az irodalom-népszerűsítő tevékenységnek. A láthatatlanról és mérhetetlenről pedig nem is szóltunk, holott az irodalom iránti szeretet, a könyv, az olvasás megszerettetése az, ami a *Jó Pajtás* munkájának a lényeges részét képezi. Vágy- és gondolatcsírákról van szó, amelyek majd évtizedek múltán szökkennek virágba és hoznak termést. Feledhetjük-e, hogy jövőndő irodalmunk letéteményesei ülnek ma az iskola padjaiban és olvassák a *Jó Pajtást*, a jövőndő írók és az elkövetkező évek olvasói is, akikben még látszólag szunnyad a szó és alszik a igény talán, de ha majd évek múltával ismerősen cseng egy-egy írónk neve és könyvének címe a fülekben s nagyobbat lobban az olvasókedv, mint ahogy manapság még látjuk, akkor ezt a *Jó Pajtás* munkájának is tulajdoníthatjuk.

BORI Imre

TANÁCSKOZÁS AZ IRODALMI ROVATOKRÓL. Minden bizonnyal helyesen választott témát a szervező bizottság, amikor az idei sziváci Szenteleky-napok tanácskozásán a *Magyar Szó* és a három hetilap (*Dolgozók, 7 Nap* és *Képes Ifjúság*) irodalmi rovatáról indított vitát, mert, mint a szerkesztői beszélőkből is kiderült, problémák vannak. Alapvető, hogy nem mindenütt, azaz nem minden szer-

kesztőségben mérik azonos mércével az irodalmat, s így az olvasónak sokszor az lehet a benyomása, mintha lapjaink nem azonos ügyekről, problémákról folytatnának eszmecserét, nem azonos kritériumok alapján mérnék az irodalmi alkotásokat. A problémák a szerkesztési koncepciótól a rendezetlen anyagi helyzetig igen sokrétűek.

Talán csak a *Magyar Szóban* — hallottuk a tanácskozáson — kap elegendő helyet az irodalom és a kultúra, mintha csak napilapunkban történt volna meg az, ami minden irodalmi rovat feladata lenne, hogy komoly szellemi erőt képviselő munkatársi gárdát toborozzon, törekedjen minél több eredeti jugoszláviai magyar író alkotásának közlésére, ezenfelül pedig a műfaji sokrétűsége, az információk tömegére stb. A hetilapokra ugyanis szinte kivétel nélkül a kissé öreguras szerkesztés jellemző, ami nyilván abból az elfaltságból ered, hogy a hetilapokban szükséges rossznak tekintik a művelődési és irodalmi rovatot. Erre utal a tény, hogy csak a minimális anyagokat biztosítják, ami nem elegendő egy szélesebb alapokra helyezett rovatkoncepció megvalósítására.

AZ ÚJ SYMPOSION REPERTÓRIUMA ÉS ÚJABB BIBLIOGRÁFIAI FÜZET. A háború előtti *Híd* repertóriumának megjelenése a jelek szerint ösztönzőleg hatott hasonló munkák elkészítésére. Már folynak az előkészületek folyóiratunk háború utáni számai repertóriumának megjelentetésére, az *Új Symposion* szerkesztősége pedig a gyors egymásutánban megjelent június—júliusi kettős és augusztusi számának mellékletként már közzé is tette a folyóirat elmúlt tíz évének (1965—1975) repertóriumát, valamint e folyóirat elődjének, az akkori *Ifjúságban* (ma *Képes Ifjúság*) *Symposion* címen megjelent irodalmi mellékletének anyagát.

Örvendetes, hogy a folyóirat már most, amikor számai sok helyütt még teljes komplettekben is megtalálhatók, elkészítette repertóriumát, hiszen tudvalevő: folyóiratot csak évi tartalomjegyzék alapján aligha lehet gyorsan és jól használni. Ezt a célt csakis funkcionálisan csoportosított, műfajokat és szerzőket számba vevő repertóriummal lehet elérni. Úgy tűnik, az *Új Symposion fiatal* munkatársai — Polyák Márta, Silling István és Szabó Márta — alapos munkát végeztek, s jól használható irodalmi adattárt készítettek azoknak, akik a folyóirattal és a jugoszláviai magyar irodalom történetével foglalkoznak.

November első felében még egy értékes, művelődéstörténetünk tanulmányozása szempontjából fontos és nélkülözhetetlen forrásjegyzék jelent meg, Pastyik László *A jugoszláviai magyar irodalom 1974. évi bibliográfiája*. Pastyik 1969 óta kíséri figyelemmel a jugoszláviai magyar kultúrának a könyvvel, könyvkiadással (könyvtárüggyel, sajtóval, valamint a nyelv- és irodalomtudománnyal, a színművészetrel, a filmmel, a televízióval és a rádióval kapcsolatos publikációkat, pontosabban könyveket, tanulmányokat, recenziókat stb., és tematikailag feldolgozva rendszerezi, közli az információk lelıhelyét. Junger Ferenc a *Magyar Szóban* írja Pastyik legújabb füzetéről: „Ha figyelembe vesszük a tényt, hogy irodalmi — és általában művelődési — életünk fejlődése során elérkezett abba a szakaszába, amikor egyre nagyobb szükségét érzi a szintézisnek, az összefoglalásnak és az áttekinthetésnek, a füzet és egyben a sorozat jelentőségét a jelenlegi és a majdani kutatások szempontjából nem kell, nem is lehet eléggé hangsúlyozni.”

ÚJABB NOVELLAPÁLYÁZAT. Felelünk eddig igen ritkák voltak a novel-

lapályzatok, most pedig alig zárult a *Magyar Szó* Majtényi Mihályról elnevezett novellapályázata, máris egy újabb akciót hirdettek meg. Ezúttal a fennállásának 25. évfordulóját ünneplő eszéki *Magyar Képes Újság* tette közzé felhívását. A pályázatok mindig serkentőleg hatnak az irodalomra, ezért minden bizonnyal szükség van rájuk, de e pályázat kapcsán felvetődik a kérdés: nem lett volna-e célszerűbb vagy a *Magyar Szó*val párhuzamosan vagy pedig legalább egy évvel később meghirdetni a pályázatot. Félő ugyanis, hogy a *Magyar Szó* zsürije által kirostált pályaművekkel halmozzák el majd a *Képes Újságot*, s így ez a pályázat célját téveszti. Íróink termékenységét ismerve, a háromhónapos időszak nem valami sok ahhoz, hogy több, pályázatra is érdemes alkotás szülessen.

ODAITÉLTÉK A NAGYAPÁTI KUKAC PÉTER-DIJAT. A két háború között élt topolyai festő, Nagypáti Kukac Péter emlékére alapított képzőművészeti díjat az idén a vajdasági képzőművészeti életben már több mint fél évszázada mindig aktívan jelen levő, éppen 70. születésnapját ünneplő Pechán Bélának és egy, a fiatal festőnemzedékhez tartozó képzőművésznek, Baráth Ferenonek ítelték oda.

Pechán Béla munkássága minden bizonnyal méltányosabb helyet érdemelne a vajdasági képzőművészet értéklisztáján, de a szakkritika mindeddig nem fordított kellő gondot művészetének tanulmányozására. Legfeljebb csak addig jutott, hogy összevetette Pechán Béla és édesapja, Pechán József (1875—1922) munkásságát, s a fiatalabb művészről úgy nyilatkozott, hogy mindvégig apja festészetének árnyékában maradt. Minden bizonnyal lehetetlen Pechán Béla művészetéről édesapja munkásságának figyelembe vétele nélkül beszélni, mert az valóban so-

káig érezte hatását fia művészetében, az ötvenes évek elején mégis megtörtént a teljes elszakadás az akadémiai realizmustól és az utóbbi két évtizedben elsősorban *Quo vadis, genus humanum?* című sorozatával sajátos képzőművészeti műfajt teremtett, amelyet festői tragikomédiának nevezhetnénk. Ebben a sorozatban Pechán Béla a világ eseményeit igyekszik bemutatni az őskortól egészen egy esetleges atomháború utáni korig. A görög mitológia, a bibliai mesék, valamint a történelmi események kerülnek vásznain mai megvilágításban.

Reméljük, hogy e díj az eddigieknél jobban feléje irányítja majd a szakkritika figyelmét, s lesz, aki vállalkozik e rendkívül gazdag életút kritikai felmérésére.

HAZAI FOLYTATÁSOS REGÉNYEK. A *Magyar Szó* állandó olvasói bizonyára felfigyeltek arra, hogy a folytatásos regények számára fenntartott oldalon a közelmúltban (október második felében) egyszerre két vajdasági szerző műve, egy regény és egy történelmi jellegű, ismeretterjesztő munka indult. Burány Nándor *Sós Péter boldogsága* című szociográfikus regényéről és Szekeres László szabadkai régészünk *A hunok és Attila* már címében is izgalmasnak ígérkező tanulmányáról van szó. A *Sós Péter boldogságáról* egyelőre még korai nyilatkozni, mert e sorok lejegyzésekor a regény mindössze egynegyede futott le, *A hunok és Attila* című írásnak viszont előzményeit mindeddig eléggé elferdítve ismerjük elsősorban belerádi és zágrábi, valamint néhány külföldi lap szennzációhírhászó jelentése alapján. A félreértések tisztázása végett személyesen kértük meg Szekeres Lászlót, hogy ismertesse kutatásainak és a *Magyar Szóban* megkezdett sorozatának lényegét.

— Két évvel ezelőtt — írja Szekere-

res László — részt vettem egy jelentős régészeti vállalkozáson. Akkoriban erről a vállalkozásról a sajtó révén az a hír terjedt el, hogy Attila sérjét keressük, sőt hogy nyomon is vagyunk. Így találkozott tulajdonképpen Attila neve régészeti ténykedéssel, ami számomra sok esetben kellemetlen volt, de ugyanakkor fel is keltette érdeklődésem a téma iránt, és eldöntöttem (mint egykoron Móra Ferenc), hogy „leszámolok” a kérdéssel. Ehhez a leszámolóhoz nagy lendületet adott tavalay a zentai Mákos-parton lefolytatott ásátás, ahol bizonyos megfigyelések révén, úgy érzem, nagyon közel jutottam a hunokhoz és legendás hírű vezérékhöz. (Erről egyszer részletesen is beszámolok.)

Talán említenem sem kell, hogy a zentai ásátás is úgy csendült a nagyközönség előtt, mintha ismét Attila nyomában járnánk, s a figyelmet ismételtén a hármas koporsó felé irányította. Nem kívánom elmarasztalni az érdekesebb témák után kutató hazai és külföldi újságírókat, inkább a saját hibám látom ebben, hiszen a régészeti kutatásokról kimerítően sohasem tájékoztatjuk a sajtó képviselőit.

Tény viszont, hogy most már komolyan hozzáfogtam a hunokról még hiányzó adatok gyűjtéséhez. Alapvetően a minél nagyobb adathűség és közérthetőség volt. Nem tagadom, a hunokat igyekeztem kissé rehabilitálni. Kutatásaim során igyekeztem megfejtetni azokat az indítókat, amelyek a hunokat arra predesztinálták, hogy úgy viselkedjenek, ahogyan tényleg viselkedtek és úgy jelenjenek meg, mint amilyeneknek őket a IV. a V. században a civilizált európai népek látták. A történelemkönyvekben ugyanis sok esetben ferde képet festenek a hunokról, és elfogultak is irántuk. Ez természetesen nemcsak a hunokra, hanem Európa több más népére is vonatkozik.

Egyébként a publicisták és írók az utóbbi évtizedekben mintha elhallgatnák a hunokat. A nagy összefoglaló munkák — a tudományosak is — és az Attila-regények úgyszólván kizárólag csak Nyugaton jelennek meg. Ez év első felében épp egy osztrák publicista aratott nagy nemzetközi sikert egy Attila-témájú munkájával.

Örölnék, ha a hun történet feltárásában egy lépéssel közelebb kerülnénk az igazsághoz.

KÖZVITÁN A SZABADKAI NÉPSZÍNHÁZ MŰSORTERVE. „Elgondolkodtató, hogy a magyar társulat, amely évekkkel ezelőtt produkcióival sikert sikerre halmozott a jugoszláv szemléken, az utóbbi időben sehol sincs jelen, jóllehet a társulat tagjainak fiatalos lendülete, tehetsége és végzettségi szintje soha ennyi lehetőséget nem kínált” — nyilatkozta a Gondolat munkatársának Bicskei Antal, a Szabadkai Népszínház újonnan megválasztott igazgatója, majd hozzátette: — „Talán téves felfogás alapján, az utóbbi időben közönségsiker céljából fércműveket tűztek műsorra. Úgy vélték, hogy könnyű faislályú darabokkal rá lehet kényszeríteni a színházat a közönségre. Közben az az igazság, hogy ezt kiemelkedő darabokkal lehet elérni. A feladatunk tehát kialakítani egy igényes, fiatalos műsorpolitikát, amely a közönséghez szólva időserű kérdéseket vet fel, és ha lehet, megfogalmazza a válaszokat is.”

Nem sokkal az idézett nyilatkozat után Biacsí igazgató a 7 Napban közvitára bocsátotta a színház 1977. évi műsortervét. A 27 címből álló kereterv arra enged következtetni, hogy valóban színvonalasabb művek kerülnek majd a Szabadkai Népszínház színpadára. A terv ugyanis megvalósítani igyekszik azt az igazgatói elképzelést, hogy színháza mindenekelőtt

időszerű, fiatalos és politikus, de ugyanakkor igényes is legyen.

A színházi előadás vizsgálata mindig kétirányú kell hogy legyen, irodalmi és színházi. Tekintettel arra, hogy az irodalmilag rangosabb szövegek megjelenítése leginkább színházi tekintetben is színvonalasabb, joggal várhatjuk, hogy az elmúlt két-három évnél igényesebb repertoárt állítanak

össze. Örvendetes az is, hogy a széles kereterrvből elsőnek vajdasági magyar szerző, Kopeczky László Don Juan utolsó kalandja című verses komédiáját és egy olyan igényes alkotást választottak, mint amilyen Németh László Győzelem című drámája. A többi öt, még bemutatásra kerülő darabot a közvita eredményei alapján határozzák meg.